

SZERVEZZ ÉS SZERVEZŐDJ!

előzetes – előzetes – előzetes – előzetes – előzetes – előzetes – előzetes – előzetes

Részletek következnek a Civil Kollégium Alapítvány 2015-2016-os közösségszervező programját bemutató kiadványából, melyben közösségszervezők elemzik megnyert ügyeiket és a közösségszervező folyamatot: **SZERVEZZ ÉS SZERVEZŐDJ!**

Szerkesztő: Sebály Bernadett. Szövegeikkel hozzájárultak: Bálint Mónika, Giczey Péter, Horváth-Kertész Balázs, Kiss Anna, Konkoly-Thege Júlia, Kovács Tímea Éva, Lintényi Levente, Molnár Ágnes, Peták Péter, Sebály Bernadett, Szabó Zita, Varga Máté

A kiadvány végső megjelenése május második felétől várható a www.cka.hu honlapon. A szerk.

Bevezető

A társadalmi és közösségi változásokért dolgozók körében az utóbbi években egyre határozottabban fogalmazódott meg, hogy a helyi hatalom képviselői szemében riválisként jelennek meg az erősödő autonómiájú, a helyi közügyek terepére lépő állampolgári, közösségi szerveződések. A rendszerváltás utáni évtizedben, amikor a közéletben való részvételre bátorítottunk, azt mondtuk, hogy ez egy kölcsönös tanulási folyamat és munka a felek részéről, ami a demokrácia szélesedéséhez vezet. Mostanra viszont nemcsak a társadalmi szervezetek jogi lehetőségei szűkülnek a döntés-előkészítés tekintetében, hanem egy visszafejlődés tanúi vagyunk. A döntések valójában nem a választott testületekben születnek, ott csak szavaznak róluk, és a döntési folyamatokba való betekintés gyakran szándékosan akadályozott. A partneri viszony mint alternatíva csak kivételes esetekben jelenik meg, és gyakoribb a próbálkozás az alulról jövő kezdeményezések eszközökben változatos ellehetetlenítésére.

A közösségi folyamatok szervezése során egyre inkább illúzióvá válik a társadalom integrációjának a megvalósítása is. Nöttek a társadalmi különbségek és romlottak az egyes társadalmi csoportok közötti viszonyok. Hazánkban jelenleg több mint 3 millió embernek jut kevesebb mint 65

ezer forint havonta³³, miközben jelentős anyagi és kapcsolati tőkét birtokol az ország lakosságának 2%-a.³⁴ Az intolerancia tompítása mellett kihívást jelent a társadalom peremén élők egyenlő részvételének biztosítása is.

A betokosodott viszonyrendszer megtörése egyrészt attól függ, hogy az elitek érdemi lehetőséget biztosítanak-e az állampolgároknak, pláne a hátrányos helyzetben lévőknek arra, hogy beleszóljanak a döntéshozatalba – vagy sikerül-e ezt kivívni? Másrészt függ attól is, hogy sikerül-e szabni a politikai és gazdasági érdekek egyre inkább jellemző egyoldalú érvényesítésének? A tehetetlenségbe való beletörődés helyett rá kell tehát bírni a döntéshozó pozícióban lévőket arra, hogy az esélyegyenlőség elvének betartásával alkossanak törvényeket, és költsenek tisztességes bérekre, támogatott lakhatásra, minőségi oktatásra, egészségügyre, közlekedésre, és így tovább. Ott azonban, ahol a változás eléréséhez érdekérvényesítésre, a hatalommal való konfrontáció felvállalására lenne szükség, többnyire megáll a közösségi folyamat, az emberek visszahúzódnak vagy a konfliktusmentes civil szerepvállalás felé hajlanak. A hatalom középpontba helyezése így lett fő kérdés a közösségi beavatkozások módszereinek újragondolásában.

A civil szektor, mely elvben szellemi és fizikai bázisát is adhatta volna (vagy adhatná) az érdekérvényesítő kezdeményezéseknek, ma egyre nyilvánvalóbb jeleit mutatja a kifáradásnak, látszólag többnyire projektalapon működő, kis tagsággal rendelkező, erőforrás-hiányos szervezetekből, csoportokból áll, amelyek társadalmi beágyazottsága korlátozott. Az elmúlt két évtized támogatási rendszerei (már amikor egyáltalán létezett rendszernek nevezhető hazai támogatási mechanizmus) egyrészt a működés költségeinek megszerzésére, másrészt az alapvetően az állam által el nem végzett feladatokat átvállaló, szolgáltató civil szerep betöltésére szocializált – és

³³ Eurostat (2014); Magyar Szegénységellenes Hálózat sajtóanyagai (2014).

³⁴ Osztlátlétszám 2014. A magyar társadalom szerkezete. MTA TK PTI – GfK, 2014.

ehhez sem biztosított megfelelő, átgondolt, hosszabb távú és tervezhető forrásokat. Mindez komoly mértékben növelte a mindenkori hatalomtól való függést, de semmiképp sem erősített két igen fontos funkciót.

Az egyik az ún. helyi „watchdog” (őrkutya) szerep. A civil szervezetek vagy informális csoportok általában nem tekintették feladatuknak, hogy felülvizsgálják és kritizálják a helyi hatalmi, képviselőtestületi döntéseket vagy tiltakozzanak országos szintű politikai döntések helyben (intézményi vagy települési szinten) lecsapódó negatív következményei miatt, még akkor sem, ha az erőforrás-megvonás vagy a törvényváltozás azokat az embereket érintette, akikért dolgoztak. Részben ennek az eredménye az is, hogy milliárdnyi uniós pénzek folynak el nem jól célzott beruházásokra, és ezek felhasználása helyi és országos szinten a korrupció melegágyává válhatott. A másik funkció az állampolgárok bevonása és közéleti részvételre való mobilizálása lenne. Az a szisztematikus munka, amely a beleszólás meglévő csatornáinak használatához, azok fejlesztéséhez és új csatornák kiépítéséhez közvetít szemléletet, ismereteket és gyakorlati módszereket, hogy az emberek a demokrácia fogyasztóiból a demokrácia alakítóivá váljanak. Ez a demokratikus infrastruktúra ma is fájóan hiányzik.

Úgy gondoljuk, ahhoz, hogy érdemi változás történjen a demokrácia gyakorlása terén, és a nagyobb fokú társadalmi igazságosságot célzó, akár országos szintű kampányok támogatottságra találjanak, az állampolgároknak először helyi szinten kell visszafoglalniuk a politikát, azaz beleszólásukat a közügyekbe, lehetőségeiket a választott képviselők döntéseinek befolyásolására. Olyan szervezetekre van szükség, akik a politizálást, azaz a közügyek értelmezését és alakítását tekintik feladatuknak, és a közösségi érdekek hatékony képviselete érdekében építik saját bázisukat. Ezt a folyamatot – megközelítésünkben a közösségszervezést – facilitálja a közösségszervező. A szerveződés kezdeti szakaszának fontos pillérei a belátható helyi ügyek, amelyek – a személyes érintettség és a relatíve rövid időn belül elérhető változás miatt – segítik az aktív, tevőleges elköteleződést és a közösségi szervezet létrejöttét, megerősödését.

2015 nyarán indult, főállású közösségszervezőket foglalkoztató programunkkal – melyet az Open Society Institute for Europe (OSIFE) támogatásával valósítottunk meg, és melynek

immár következő egyéves támogatási időszakában járunk – annak az új civil kultúrának a megalapozásáért teszünk lépéseket, ahol a siker jele és záloga a széles bázison működő szervezet, amely képes a tagságán túl is mobilizálni az embereket és konkrét, kézzelfogható ügyeket megnyerni. Beszámolónkban ennek a munkának első egyéves szakaszának eredményeiről adunk hírt. A következő fejezetben a Civil Kollégium Alapítvánnyal dolgozó közösségszervezők mutatják be sikeres kampányaikat, megnyert ügyeiket, majd a közösségszervezés módszertanáról írunk részletesebben, többnyire szintén személyes beszámolókon keresztül.

A tanulmány formája és terjedelme miatt nem áll módunkban minden szervezetet, minden eredményt és sikeres lépést bemutatnunk, írásaink a leginkább kézzelfogható folyamatokra és sikerekre koncentrálnak.

Bízunk benne, hogy a közösségszervezés elterjesztéséért folyó immár hat éves szisztematikus munkánk és a most bemutatott programunk eredményei alátámasztják a közösségszervezés helyét és fontosságát a magyar civil szektorban és elősegítik a hatékony közösségi érdekérvényesítés terjedését az országban.

Megnyert ügyek

Sűrítették a buszjáratokat és rövidült a menetidő Mátészalka és Nyíregyháza között MÁTÉSZALKALEAKS

„A Mátészalkaleaks informális csoportunk elsősorban azért jött létre, hogy a helyi nyilvánosság megerősödjön Mátészalka városában és a közösségszervezés módszerével átrendezzük a helyi hatalmi viszonyokat. A társadalmi aktivitást kívántuk növelni, hogy létrejöjjön városunkban egy olyan közösségi mag, amelynek van véleménye a közügyekről, és nem fogad el minden politikusi maszlagot kritika nélkül.”

Lintényi Levente, közösségszervező

Mátészalkáról egetverően rossz a tömegközlekedés: a vonatok lassúak, 108 perc alatt teszik meg a Mátészalka és Nyíregyháza közötti 58 km-es szakaszt, ritkák a busz- és vonatjáratok. Szombatonként csak nagy kerülővel lehet hazajutni a megyeszékhelyről, ami háromszor annyi idő és pénz. Koszosak a vagonok, túlszámlázott az utasoknak a MÁV. A több mint 300 lakossal

folytatott interjúk segítettek eldönteni, hol fogjuk meg ezt a nagy problémahalmazt: a szombat esti közlekedésnél. Mátészalka és Nyíregyháza között létezik közvetlen buszjárat – kivéve szombat este. Szombaton ugyanis, ha fél 5 után szerettünk volna hazajutni Mátészalkára, csak nagy kerülővel és akkor is csak vonattal tudtuk ezt megtenni. Ez nagy érvágás volt többek között az egyetemistáknak és azoknak, akik rokonaikat látogatták a nyíregyházi kórházban. A vonat Záhony vagy Debrecen felé kerül, a Mátészalkára tartók így két-háromszoros utat tettek meg. Ez háromszor annyiba került, mert míg a közvetlen busz- vagy vonatjáratra a jegy 840 forint, a vonatkozás már több mint 2500 forint.

Nyíregyháza-Mátészalka viszonylat, közlekedés, szombat délutántól

Időpont	Időpont	Idő	Távolság	Ár	Ár	Ár	Ár	Ár
16:35	18:21	1:46	58 km	840 Ft	-	-	-	2
16:35	18:56	1:20	127 km	2.900 Ft	2.670 Ft	IC	IC	1,2
17:48	21:02	3:14	123 km	-	2.520 Ft	-	-	2
18:31	21:02	2:31	123 km	3.900 Ft	2.670 Ft	IC	IC	1,2
18:36	21:02	2:26	127 km	3.900 Ft	2.670 Ft	IC	IC	1,2
19:40	23:00	3:14	127 km	-	2.520 Ft	-	-	2
19:40	06:50	11:02	123 km	-	2.520 Ft	-	-	2
20:50	23:00	2:24	127 km	2.900 Ft	2.670 Ft	IC	IC	1,2
22:40	06:50	8:52	123 km	-	2.520 Ft	-	-	2

Nincs közvetlen busz és vonatjárat 16 óra: 35 perc után a megye második legnagyobb városába.

Minimum 65 km-es kitérő.

Minimum háromszoros menetdíj.

Ez a 21.századhoz méltó közlekedés?

A menetrend megrendelője szabolcsi, bizonyára tévedett! Orvosolja a hibáját Dr. Seszták Miklós miniszter!

Internetes mém. Forrás: Mateszalkaleaks.blog.hu

Az ügy 2016. március 21-én megoldódott, mert a civil nyomásgyakorlás eredményeképpen a nemzeti fejlesztési miniszter engedélyezte a Nyíregyháza és Mátészalka közötti közvetlen buszjáratot szombat esténként, valamint nyolc új buszjáratot sűrítették a menetrendet. Elfogadták azt a felvetésünket is, hogy olyan buszok is közlekedjenek, amelyek az autópályán közelítik meg Nyíregyházát. A megye mintegy 250 000 főnyi lakosságának mindennapi életére hatott ki ez a nyertes ügy, köztük vannak a Jósza András megyei kórház páciensei és a Nyíregyházi Egyetem hallgatói.

Így szerveződünk

Tudatosan használtuk a nyilvánosságot: létrehoztuk a Mátészalkaleaks blogot, amely a kellemetlen és nehezen hozzáférhető mátészalkai információk lelőhelye.

300 sikeres kapcsolatépítő beszélgetést folytattunk le a mátészalkai emberekkel, hogy megismerjük, milyen problémákat tartanak fontosnak. A legnagyobb számban arról beszéltek, hogy Nyíregyháza és Mátészalka között rossz a vonat- és a buszközlekedés. A vonat lassú, az 58 km-es távolságot több mint 100 perc alatt teszi meg, a buszjáratok számát pedig kevésnek tartották. Felvetették azt is, hogy miért nem közlekednek az autópályán is buszok, úgy sokkal kevesebb idő alatt elérhető lenne Nyíregyháza.

A szombat esti közlekedés ügyére fókuszáltunk. Felszólaltunk a közmeghallgatáson, ahol összegeztük a képviselőtestületnek a kapcsolatépítő beszélgetéseken tapasztaltakat. Kiemeltük, hogy milyen nehezen közelíthető meg Mátészalka és Nyíregyháza szombat délutánonként, és kértük a polgármestert és a képviselőtestületet, hogy járjanak közbe az ügy mielőbbi rendezésének érdekében.

Az országos média is kezdett érdeklődni. A Mátészalkaleaks főszerkesztője, Lintényi Levente és Nedávnyi Tünde közösségi vezető a Hír Televízió stábjának elmondta, hogy milyen tortúra manapság Nyíregyháza és Mátészalka között busszal és vonattal közlekedni. Elmondták, hogy kérik, a szabolcsi kötődésű Nemzeti Fejlesztési Minisztert, dr. Seszták Miklóst, hogy orvosolja Mátészalka és a környékbeli emberek közlekedési problémáit. Amennyiben a kérést nem teljesíti, tavaszra demonstrációt helyeztünk kilátásba.

A riportban a város polgármestere, Hanusi Péter akkor még így nyilatkozott: „Ha egy-két bulizni vágyó fiatalról van szó, azért nem biztos, hogy egy buszjáratot vagy vonatjáratot érdemes beindítani, hiszen ezek milliós kiadások, a társadalom szempontjából nem biztos, hogy jó befektetés erre a közpénzekből milliókat áldozni.”

Ez a pár mondat olyannyira feltűzelte csoportunk tagságát, illetve a város nagyobb hányadát, hogy nagy számban leveleket kezdtünk, illetve kezdtek el írni az illetékeseknek, hogy jelezzék, nem csak „bulizni vágyó fiatalok” tartanak igényt a szombat esti járatokra és a hétköznapi járat- sűrítésekre, hiszen Nyíregyházán található a Jósza András megyei kórház és az egyetem is.

Több közérdekű adatigényléssel fordultunk a busz- és a vonattársasághoz. Az igényelt adatokból kiderült, hogy Magyarországon csak Mátészalka van ilyen elnyomott helyzetben szombat esti közlekedés tekintetében, hiszen a megyeszékhelyek és a második legnagyobb népességű városok összevetésében Mátészalka végzett az utolsó helyen; a legtöbb megyeszékhely és a második legnagyobb népességű város között még késő este is biztosították az utazás lehetőségét. Olyan viszonylattal, ahol átszállással, jelentős kitéréssel és háromszoros menetdíj ellenében lehet csak szombati napokon utazni, nem találkoztunk az adatokban. Kikértük országos szinten a megyeszékhelyek és a második legnagyobb népességű városok közötti vonatközlekedés kihasználtsági adatait is, amely rávilágított arra, hogy nem a Mátészalka-Nyíregyháza viszonylat a legkihasználatlanabb a már említett paraméterek alapján.

A közérdekű adatok felhasználásával olyan mémeket készítettünk, amelyekkel igyekeztünk kicsit felpiszkálni a társadalmi elégedetlenséget. A legtöbb ilyen mém több százezres nézettségre tett szert, és az a fotó, amelyben személyesen dr. Seszták Miklós nemzeti fejlesztési minisztert kérjük, hogy szabolcsi kötődésű emberként járjon közben az áldatlan állapotok megszüntetéséért, a miniszterhez is eljutott. A miniszter kérte, hogy a konkrét problémát küldjük el neki e-mailben.

2016 januárjában újabb fázisához érkezett az ügy. Ekkor a civil nyomásgyakorlás eredményeképpen Mátészalka város polgármestere kezdeményezte az Észak-magyarországi Közlekedési Központ Zrt.-nél a Mátészalka-Nyíregyháza közötti helyközi autóbuszjáratok járatpárokkal történő sűrítését pénteken késő délután, illetve szombaton és vasárnap kora reggeli, késő délutáni és esti időszakokban. Előzetesen a Nemzeti Fejlesztési Minisztériummal és a közszolgáltatóval folytattak le informális egyeztetést a kérés teljesíthetősége érdekében. 2016 februárjában utasszámlálást végzett az Észak-magyarországi Közlekedési Központ Zrt. Az adatok kiértékelése után a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium Közlekedési Szolgáltatási Főosztályától március 21-én kapták meg az engedélyt a szombat esti járatpár indításához, a járatok sűrítésére, valamint az új útvonalra az autópályán való távolsági buszközlekedéshez.

Városrendezés címen elhelyezés nélkül lakoltattak volna ki családokat, de helyette cserelakást kapnak

A VÁROS MINDENKIÉ PÉCS

Az AVM Pécs akcióban. Forrás: AVM Pécs

„A hajléktalan emberek kriminalizálása mellett még két fő helyi problémát vázoltunk fel közösen, a város nem megfelelő szociális bérlakás állományából fakadó áldatlan lakáshelyzetet és a hajléktalan ellátórendszer hiányosságait. A három fő feladatot megpróbáltuk munkacsoportba sorolni, de ez még nyolc fővel nem sikerült, ezért egy negyedik fontos feladatot is besoroltunk, a toborzást.”

Balog Gyula, közösségszervező

15. december 10-én úgy szavazta meg Pécs közgyűlése a Schlauch Imre Városrendezési Programot, hogy arról a legalapvetőbb információk sem voltak elérhetőek a nyilvánosság számára. Mindössze annyit lehetett tudni, hogy több tucat önkormányzati tulajdonú, bérlakásokkal teli lakóházat készül lebontani a belvárosban az önkormányzat és a telkeket értékesíteni kívánja. Eközben látszólag sem az ott élők sorsáról, sem a bérlakás-állomány pótlásáról nem volt elképzelése. A csoport friss fél éves tervét, amit éppen akkor nagy munkával alkottunk, ez az esemény teljesen megváltoztatta. Minden tudásunkat latba vetve igyekeztünk átgondoltan és minél több információt begyűjtve megszervezni a lakók érdekvédelmét. A februárban kezdődő, három hónapig tartó nyomásgyakorlás során elértük, hogy a program első ütemében érintett, zömmel kilakoltatással fenyegetett családok cserelakásban kapjanak elhelyezést.

Így szerveződöttünk

Az AVM 2009-ben Budapesten kezdte működését. Az országos szintű lakhatási válság miatt azonban nemcsak a fővárosban van szükség érdekvédelemre, így 2015-ben elindult a terjeszkedés Pécsre. A csoport indulásakor nélkülözhetetlen volt az interjúmaraton, mert ez jobban elősegíti a leendő tagok toborzását és megismerését, illetve így könnyebben megtarthatjuk őket. A Kossuth téren és az ellátórendszerben próbáltunk hajléktalan embereket beszervezni, a fiatal szövetségesekkel pedig a Budapesten rendezett 8. Zöld Nyári Egyetemen léptünk kapcsolatba. Ezután megtartottuk az indító képzést. A nagyon jól sikerült képzés végére öt lakhatási nehézségben közvetlenül érintett és három szövetséges értette meg a demokratikus csoportműködés elvét, akik ki is jelentették, hogy folyamatosan dolgoznának az AVM támogatásával a lakhatás ügyéért. Októbertől heti rendszerességgel kezdtük meg a munkát.

2015. december 18-án a csoport megszervezte az első akciót, a Szolidaritás Éjszakáját. Tudatosan nem „kemény” akcióval kezdtünk. Az utcai kitelepüléssel, beszélgetéssel, étkezéssel egybekötött eseményt gyakorlásnak szántuk, hogy a csoport friss aktivistái beletanuljanak az akciószervezésbe. Másik fontos cél az érintettekkel való találkozás és a bevonásuk volt. A majdnem száz érdeklődőből harmincnolc adta meg az elérhetőségét hosszabb beszélgetés után, akik közül ketten már a következő gyűlésen megjelentek, de mások később csatlakoztak.

2015 decemberében és 2016 januárjában több közérdekű adatigénylést nyújtottunk be a bérlakásállományra vonatkozóan, hogy a csoport munkáját ezekkel az információkkal alapozzuk meg. A város, bár vélhetően rendelkezik nyilvánvalóval, mégis két alkalmazott munkadíját kívánta felszámolni az adatszolgáltatásért cserébe. Ezzel kapcsolatban a Kormányhivatalnál és a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóságnál (NAIH) is kifogásoltuk a város közérdekű adatigénylésekre vonatkozó gyakorlatát, ami álláspontunk szerint több ponton is törvénytört. Az adatok megszerzéséhez képviselői segítséget kértünk és kaptunk, így elkerülve, hogy az adatok későn kerüljenek a birtokunkba. Az eset kapcsán interpelláció is született a közgyűlésen, amire a polgármester ígéretet tett a nyilvánosság kérdésének felülvizsgálatára.

2015 decemberében a város közgyűlésén Girán János alpolgármester hozta nyilvánosságra a Schlauch Imre Városrendezési Programot, amelyben leromlott állagú szociális bérlakások megszüntetését tervezi a város, de utána sem voltak elérhetőek alapvető információk a tervekről. A felmerülő kérdésekkel kapcsolatos közérdekű adatigénylésünkre (hol kerül sor bontásokra, hány lakót érint, vannak-e szerződés nélküli lakók az ingatlanokban, biztosított lesz-e mindenki lakhatása, mi lesz a beruházásból származó pénz sorsa) nem érkezett válasz, így a csoport tagjai az újsághírekben elérhető információk alapján kutatták fel az érintett városrészben élőket és sikerült lokalizálni a program első ütemében érintett területet. A Zsolnay Vilmos út mentén élő 11 család szintén a sajtón keresztül értesült a tervekről, illetve az akkoriban kézbesített jogcím nélküli lakáshasználóvá nyilvánító határozatok és a kilakoltatási perekre szóló idézések jelentettek számukra támpontot a várható fejleményekről. A 11 családból csak 2 rendelkezett érvényes szerződéssel, ami egyáltalán nem kirívó a szegregálódott területeken, hasonlóan kiszolgáltatott helyzetben van városszerte több mint ezer bérlakásban élő család. A csoport végül egy 3 napos figyelemfelhívó akció mellett döntött a forgalmas Zsolnay úton, annak a reményében, hogy információkat gyűjthet, megszervezi a lakókat és felhívja a nyilvánosság figyelmét helyzetükre. Követeléseket is megfogalmaztunk: a program nyilvánossága – tájékoztatás, a lakók bérlakásban való elhelyezése és a telkek értékesítéséből befolyó összeg visszaforgatása a bérlakás-állomány fejlesztésébe. A házak falára molinókat függesztettünk ki (egyre többet, ahogy a lakókat sikerült bevonni az interjúzás során), melyeket több ezren láthattak a három nap leforgása alatt. Az akcióval elértük, hogy a Schlauch Program árnyoldaláról a helyi sajtón kívül az RTL Klub híradója is beszámolt. A városvezetés sietett magyarázkodni, a lakóknak levelet küldött és a tárgyalásokra immár nyitottnak mutatkozott. Így márciusban igyekeztünk állásfoglalást szerezni a Városfejlesztési Bizottságtól, akiknek a döntésére hivatkozva támogatták a programot a közgyűlés előtt. Esetükben súlyos eljárásbeli hiányosságokra bukkantunk, amelyet jeleztünk a város jegyzőjének, illetve a nyilvánosságnak is beszámoltunk róla. A Schlauch Program valójában úgy ment keresztül a közgyűlésen, hogy az azt támogató bizottság annak semmilyen részletét nem ismerte, így érdemben nem is tárgyalhatta. Girán János alpolgármestert is

megszorongattuk egy tárgyalás során, de a sablon szövegeken kívül igazi konkrétumot nem mondott, ezért tovább kutattunk és jártunk a különféle bizottsági ülésekre, hogy megismerjük az ügy hátterét. Csoportunk tagjai a helyszínen és az interneten gyűjtött információk segítségével bukkantak rá helyi politikai és gazdasági összefonódásokra, ingatlanspekulációkra és már konkrét, de nem nyilvános beruházási tervekre. Az információk birtokában sikerült megakadályoznunk egy újabb kifizetést a bontó cégnek, valamint a tevékenységünk kikényszerített a várostól egy kétéves cselekvési tervet a Schlauch Program első ütemére vonatkozóan. A cselekvési terv ugyan nem fogalmazott sokkal kevésbé homályosan a tervekről, de a lakók elhelyezésére vonatkozó vitatható részeket a csoport a terv bizottsági tárgyalásakor határozottan kifogásolta és elérte annak módosítását. Így végül nem csak szóbeli ígéretekben, a lakóknak küldött nem hivatalos levelekben, de a közgyűlés által megszavazott cselekvési tervben is megfogalmazott elvárásként jelenik meg a lakók bérlakásban való elhelyezése. Ezt a változtatást, az események sűrűsége miatt, a 2016. április 21-i közgyűlésen Girán János szóbeli módosításként jelentette be és ezután a testület megszavazta. Ekkor már bizonyosak lettünk abban, hogy a három hónapos munkánk győzelmet hozott, ezért meg is ünnepeltük. Ezzel együtt, az ügyet közösen kiértékelve, a csoport úgy döntött, hogy továbbra is elkötelezett a program és a lakók sorsának nyomon követésére és érdekvédelmet szervez a hasonlóan kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartások ügyében.

Készpénzben fizetik ki a béreket a közmunkásoknak, nem terheli őket tovább a bankszámla fenntartásának költsége

KÖZMUNKÁS MOZGALOM A JÖVŐÉRT

A KMJ akcióban. Forrás: Közmunkás Mozgalom a Jövőért

„Minden munkahelyen vannak olyanok, akik úgy gondolják, hogy jobb helyzetbe kerülhetnek attól, ha a munkatársaikra terhelő információt adnak a vezetőnek. A közmunkában nem látom, hogy mi lehet ez az előny, talán az, hogy a munkavezető elnézőbb lesz velük, lezserebben vehetik a munkát, de a fizetése senkinek nem lesz több. Amikor beszélgetek valakivel, nem csak arra kell figyelni, hogy a vezető ott van-e, hanem arra is, hogy milyen munkatárs áll éppen a közmunkás mellett. Mint a szocializmusban: megy a megfélemlítés, működik a besúgó rendszer, a belügyminisztériumtól a közmunkásig az egész rendszer a megfélemlítésen alapul.”

Bálint Mónika, közösségszervező

A Munka Törvénykönyve 157-159. paragrafusa szerint a munkáltató köteles biztosítani a készpénzes kifizetést, ha van házipénztára. Sok helyütt azonban a munkáltató a közfoglalkoztatottaktól is elvárta a bankszámla nyitását. 51 600 forintból már csekély levonás is sokat számít, de egyes banki levonások elérhetik a havi 2-3000 forintot is. Ez számunkra körülbelül kétnapi élelmiszer árát teszi ki. Célunk az volt, hogy a belügyminiszter ellenőrizze a készpénzes kifizetés betartását, és minél több közfoglalkoztatott érvényesíthesse azon jogát, hogy ha kéri, készpénzben kapja a fizetését. A törvény kimondja, hogy a munkavállalót semmilyen járulékos költség nem terhelheti a bérkifizetés kapcsán. A kampánnyal eredményt értünk el többek között Debrecen környékén és a Józsefvárosban is.

Így szerveződöttünk

Használtuk a nyilvánosság erejét, Facebook oldalunkon, blogunkon és hírlevelünkben felhívtuk a közmunkások figyelmét arra, hogy éljenek készpénz-kifizetési jogukkal.

Nyílt levelet adtunk át a Belügyminisztériumnak (BM) Pintér Sándor belügyminiszternek címezve, amelyben részletesen leírtuk a problémát. Az eseményt videófelvétellel és blogunkon tettük nyilvánossá. Emellett Budapesten a VIII. és IX. kerület jegyzőinek és közfoglalkoztatóinak is írtunk felszólítást az ott tapasztalt jogellenes kifizetési rendszer megszüntetésére.

A BM rövid időn belül reagált a levelünkre, és elismerte a készpénzes kifizetéshez való jogot. Vállalták, hogy minden kormányhivatalnak és rajtuk

keresztül a foglalkoztatóknak figyelmeztetést küldenek ennek a jognak a betartására.

Ezek után decemberben kaptuk az első levelet egy Debrecen környéki településen élő köz-munkástól, hogy a hatásunkra kérte a készpénzes kifizetést, és megkapta, majd munkatársai is követték példáját.

Az új közfoglalkoztatási szerződések megkötése előtt februárban újra felhívtuk a munkavá-lalók figyelmét erre a jogra, és a VIII. és IX. kerületekben is szórólapoztunk. A VIII. kerületben a szerződéskötés idejére a foglalkoztató egy külön nyilatkozattételi lapot készített, amin kérhet- ték a készpénzes kifizetést és ezzel a joggal a többség élt is.

Utánkövetésként a toborzáskor és a vidéki kapcsolatfelvételek során igyekszünk megtudni, hogy van-e még olyan munkáltató, aki nem tartja be ezt a szabályt. 2016. március óta nem értesültünk ilyenről.

Szegedi klubok, éttermek, intézmények a nyilvánosság előtt is felvállalták, hogy elfogadják az LMBTQI-embereket

SZEGEDI LMBT KÖZÖSSÉGÉRT CSOPORT

„Elértük, hogy a szegedi LMBTQI-emberek egy csoportja merjen és akarjon részt venni érdekérvényesítő akciókban, folyamatokban a rendszerszintű elnyomás ellen. A szervezet egy év alatt megerősödött: több elkötelezett tagja, szövetségese és támogatója lett. A csoport önképe, önmeghatározása és célrendszere sokat fejlődött: a magyarországi LMBTQI-mozgalom erejét egyre inkább a közösségi akciókban és kampányokban látja.”

Kiss Anna, közösségszervező

Beszédet mond a Szegedi LMBT Közösségért Csoport egy tagja. Forrás: Szegedi LMBT Közösségért Csoport

Szeged történetében először, 2016. április 4–10. között szerveztük meg a Szivárvány-hét nevű akcióhetet, amely alatt kilenc szegedi üzlet és közösségi tér helyezte ki ajtajára a biztonságos teret jelölő matricát, hogy közösen lépjenek fel az LMBTQI-embereket (leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű, queer, interszex) érő megkülönböztetés ellen. Erre az erős kiállásra azért is volt szükség, mert több nyilvános helyen érte diszkrimináció, illetve bántalmazás a melegeket. Az akcióhét megnyitóján többek között Jávorszky Iván, a Belvárosi Mozit, az IH Rendezvényközpontot is működtető cég és egyben a Szegedi Városi Televízió ügyvezető igaz- gatója mondott beszédet. A Szivárvány-hetet követően az ország különböző pontjairól több vendéglátóhely is megkereste a csoportot, hogy küldjön számukra matricákat, jelezve, hogy más településekről is csatlakoznának a kampányhoz.

Így szerveződöttünk

Több olyan jogsértésről értesültünk, amikor szexuális orientációja miatt valaki diszkrimináció vagy bántalmazás áldozata lett Szegeden. A jogsértések egy jól körülhatárolható része vendég- látóhelyeken történt.

Például az egyik ilyen esetben egy 25 éves fiút és azonos nemű párját nem részesítettek egyenlő bánásmódban egy szegedi étteremben. Valentin napon a többi szerelmespárral ellentétben ők kihúlt ételt kaptak, az étterem alkalmazottai a pár jól látható jelzései ellenére sem mentek oda az asztalukhoz, és a vacsora befejeztével a számlára is 60 percet kellett várniuk.

Egy másik esetben egy 22 éves meleg fiút ért bántalmazás a szexuális orientációja miatt az egyik szegedi szórakozóhelyen. A dohányzásra kijelölt helyen két férfi arról érdeklődött, hogy meleg-e, majd a földre lökték, a fejét a betonba nyomták, „kis köcsögnek” nevezték, és azzal fenyegették, hogy elnyomják a cigit a szemében.

2015 nyarától 107 kapcsolatépítő beszélgetést folytattam, aminek következtében tagságunk 275 százalékban megnőtt, és látványos akciókkal, többek között a „Le az álarccal” felvonulással és különböző rendezvényekkel tudtunk megjeleníteni a nyilvánosság előtt.

Mikor elhatároztuk, hogy megcsináljuk a „Biztonságos tér” kampányunkat, tavasztól sorra felkerestük a szegedi éttermek, kávézók, kulturális intézmények üzletvezetőit, és e-mailben, telefonon

vagy személyesen kértük, hogy csatlakozzanak. A csatlakozók azt üzenték a nyilvánosság felé, hogy náluk a leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű, queer és interszex emberek is szívesen látott vendégek.

2016. április 4-én a megnyitón Jávorszky Iván, a Belvárosi Mozi, az IH Rendezvényközpontot is működtető cég, és egyben a Szegedi Városi Televízió ügyvezető igazgatója mondott beszédet, majd a mozi vezetőjével közösen felragasztották a „biztonságos tér” matricát a mozi ajtajára. Jávorszky Iván a beszédében kiemelte, hogy egy olyan országban, ahol az emberek többsége nem fogadná be a pirézeket, sok még a tennivaló. Szavai szerint a Belvárosi Mozi és az Ifjúsági Ház örömmel csatlakozott a kezdeményezéshez, a Szegedi Rendezvény- és Médiaközpont ajtaja nyitva áll mindenki előtt, nemi, faji vagy etnikai, származási, vallási vagy meggyőződési, fogyaté- kossági vagy életkori diszkrimináció nélkül. A megnyitó sajtó- tájékoztatót a szervezet két tagja is felszólalt, az egyikük a fenti, éttermi diszkriminációról szóló személyes történetét is megosztotta a nyilván- ossággal.

A Szivárvány-hét során 9 önkormányzati cég, civil egyesület, vendéglátóhely és kulturális intézmény – név szerint a Belvárosi Mozi, a Club Rocco, a Grand Café Mozi és Kávézó, a Green Fusion Étterem, a Hét Kávézó, az IH Rendezvényközpont, a Kapocs Ételbár, a Kapocs Extra Étterem és a Szín-Ház Apartman – tette ki a biztonságos teret jelző matricákat.

2016. április 15-én a frissen megalakult Konzervatív Hallgatók Szövetségének (KHSZ) szege- di tagjai áthúzott 1968-as matricájával ragasztották át a biztonságos tér feliratú matricákat. Az egyik vendéglátóhely ügyvezetője lekaparta a konser- vatívok matricáját, és kitett az ablakba egy nagy szivárványos zászlót, és a sajtónak is nyilatkozott erről. A KHSZ területi vezetője vissza- kozott, és a sajtónak nyilatkozva csak a monogramját engedte leírni („az esetleges támadásokra hivatkozva”).

Ezt követően a homofóbia és transfóbia elleni világnapon találkoztunk az önkormány- zat Helyi Esélyegyenlőségi Programjáért (HEP) felelős hivatalnokokkal. Célunk, hogy az LMBTQI-emberek érdekei is megjelenjenek a következő HEP-ben és szervezetünk részt vegyen az egyeztetési folya- matban. Az ember szexuális orientációja az élet minden területén megha- tározza működését, ezért nagyon fontos, hogy az iskolában, az egészségügyben, a nyilvános helyeken, a munka-

helyeken, stb. is értsék és elfogadják az LMBTQI- embereket. A hivatalnokok a következő javaslatainkat támogatták: az LMBTQI-emberek megjelenítése a Helyi Esélyegyenlőségi Programban; kapcsolattartás az LMBTQI-közösséggel; érzékenyítő programok az önkormányzat alkalmazottainak; LMBTQI-témájú programok (előadások, kerekasztal- beszélgetések, filmvetítések) a helyi kulturális eseményeken, fesztiválokon.

Hogyan épül fel a közösségszervező folyamat?

Hajlamosak vagyunk azt gondolni, hogy a hatalom eredendően rossz, aminek a birtokában korrupttá és gonosszá válunk. De ahogy a fenti példák is mutatják, a hatalom nem eleve gonosz vagy jószágos, hanem egyfajta erő, amelyet tudunk jól és rosszul is használni. A közösség- szervezésben ezt az erőt elsősorban a jól szervezett emberek közössége jelenti, akik közösen tudnak fellépni – érdekérvényesíteni – egy olyan ügyben, ahol szükség van a helyi döntéshozók együtt- működésének kikényszerítésére. A hatalom tehát cselekvőképesség, ami mindenkit megillet.³⁵

Ha valamilyen szolgáltatás vagy támogatási forma nem elérhető, megszervezhetjük mi is az ellátást (nyithatunk tanodát, szervezhetünk ételosztást, indíthatunk közösségi rádiót stb.), vagy közösségi összefogással és az erőforrások biztosításával mi magunk is megoldhatjuk a problémát (ha nincs zöldfelület, csinálhatunk közösségi kertet; ha nincs lakóotthon, alapíthatunk egyet stb.). Magyarországon a civil szerveződések nagy százaléka ezzel a logikával működik: az állam által el nem végzett vagy kiszervezett feladatokat látja el legtöbbször egyre csökkenő erőforrásból.

Azonban mi történik akkor, ha céljainkhoz szükség van a helyi döntéshozók együttműködé- sére, akik azonban nem hajlandóak tenni az érdekünkben? Vagy mit tehetünk akkor, ha céljaink eléréséhez szükség volna a helyi vagy az országos költségvetés hatékonyabb felhasználására, új erőforrások biztosítására? Mi van azután, ha elutasító választ kapunk a döntéshozótól, de mi nem akarjuk feladni? Szükség lesz a hatékony

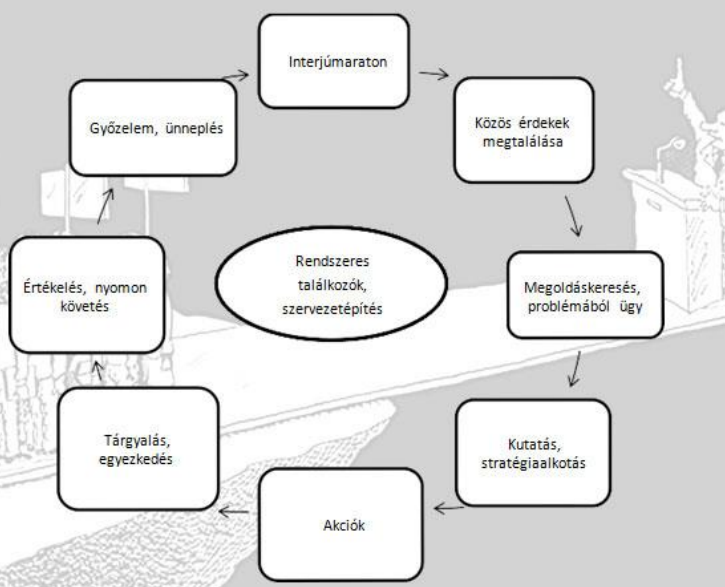
³⁵ Sebály Bernadett – Vojtonovszki Bálint (szerk.): A hatalom társadalma vagy a társadalom hatalma? A közösségszervezés alapjai. Budapest, Napvilág Kiadó, 2016.

nyomásgyakorlásra és annak bizonyítására, hogy az általunk képviselt ügy sok embernek fontos.

Magyarországon a civil szerveződések elenyésző része tölti be ezt az érdekvényesítő funkciót, és még kevesebben olyan formában, hogy a tagság bevonására, képzésére, mobilizálására időt és erőforrást szentelnének. A közösségszervezés ebből a szempontból is fontos lehetőség a magyar civil társadalom aktivizálására, ahol az emberek bevonása alacsony fokú.

A közösségszervezés folyamata

A közösségszervezés folyamata. Forrás: CKA

A közösségszervezés – dióhéjban – a kapcsolatok szervezésének, az ügyek azonosításának, a meghatározott ügyek körüli mozgósításnak és egy hosszú életű demokratikus szervezet felépítésének a folyamata, ahol a győzelem legalább olyan fontos, mint a szervezetépítés. A közösség ebben a tekintetben tehát nem elsősorban személyes kapcsolatokon alapuló, támogató társaságot, hanem emberek olyan érdekközösségét jelenti, akik az érdekeik döntéshozókkal szembeni érvényesítése közben a (helyi) közélet szereplőivé válnak. A közösségszervező pedig az a szakember, aki ilyen csoportok megalakulását segíti vagy létezésüket támogatja. Ahogy az első fejezetben bemutatott példák is mutatták, ez egy ciklikus, organikus folyamat.

Erőforrás Központ. Forrás: CKA

Az interjúmaraton abban segít, hogy egy szervezet olyan ügyeket vállaljon fel, amely tükrözi a közösség igényeit, és ezért az érdekvényesítés csoportmunka lehessen. A közösségszervező 100-200 ember megkérdezésével megalapozhatja a kezdeményező körét, az ún. kemény magot, illetve a tagok és szimpatizánsok körét, és olyan ügyeket találhat, amelyek sok embert érintenek, és sok ember tartja fontosnak. Az interjúmaraton tehát a bázisépítés fontos eszköze is, ezért folyamatos feladat. A felmerült ügyek között elsőbbségi sorrendet alkotunk, a szervezetnek döntenie kell, melyekkel kezd el foglalkozni. Szempont, hogy a szervezet erejéhez mérten válasszunk és az ügyet belátható időn belül meg lehessen oldani, hogy sikerélményt jelentsen a tagság számára a további szervezkedéshez. Háttéranyagokat gyűjtünk, ami segít a tervezésben. Hatalomelemzést végzünk, megnézzük, ki a döntéshozó az ügyben (akinek jogában áll megadni, amit akarunk), kik lehetnek a szövetségeseink, kik az ellenfeleink. Kampányt tervezünk, ahol a célok megjelölése után kitaláljuk az akciókat, azaz azokat a lépéseket a kampányban, amelyekkel emelhetjük a tétet (a nyomást a döntéshozón), ha szükséges. A végső cél természetesen az, hogy leüljünk a tárgyalóasztalhoz és megegyezünk. Az akciókat csoportosan kiértékeljük, ne felejtjük el a részgyőzelmeket is megünnepelni! A demokratikus szervezet építése legalább olyan fontos célunk, mint a győzelem. Munkánkba ezért folyamatosan biztosítjuk a bekapcsolódást, hogy minél többen megismerhessék, milyen gyakorolni a demokráciát. Ehhez kialakítjuk a demokratikus csoportműködés kereteit, és támogatjuk a csoport aktívabb tagjainak, az ún. közösségi vezetőknek a fejlődését és szerepvállalását. A közösségszervezés a politikai részvétel lehetőségeinek széles spektrumát

biztosítja, a helyi ügyektől az országos ügyekig, és cél, hogy a helyi szinten aktív csoportok országos ügyekbe is be tudjanak kapcsolódni.

A szakmai támogatás módszertanáról

Az Open Society Initiative for Europe (OSIFE) támogatásával 2015 júniusában egyéves közösség-szervező program indult a Civil Kollégium Alapítvány (CKA) szakmai vezetésével. A program keretei között 10 000 főnél nagyobb városok közösségei és szervezői pályázhattak szakmai felkészítésre és mentorálásra, illetve a közösség-szervező 12 havi bérére és kampányköltségekre. A pályázat formális és informális szervezeteknek nyújtott pályázati úton támogatást (a bejegyzett forma nem volt kitétel), erősítendő a civil szektor érdekérvényesítő, bázisépítő, tehát a központi és a helyi intézményeket ellenőrző és közösségerősítő funkcióját.

A Program pályázati felhívása a társadalmi önszerveződést, a helyi közösségek érdekérvényesítését kívánta erősíteni. Olyan pályázatokat vártunk, amelyek közösségi válaszokat kínálnak a helyi társadalmi és gazdasági folyamatok kihívásaira, aktív figyelemmel kísérik, ellenőrzik a helyi intézmények munkáját, biztosítják azok civil kontrollját. Azok a programok kaptak támogatást, amelyek látható, a helyi közösség bevonásával és számára érezhető módon segítik a helyi nyilvánosság megerősödését, a közösségi érdekérvényesítést. Ellenőrzik a helyi intézmények (pl. oktatási, egészségügyi) működését, a helyi adók felhasználását, a közbeszerzési eljárások tisztességét annak érdekében, hogy megteremtsek a döntéshozatalban való hatékony egyéni és csoportos részvétel lehetőségét, átláthatóvá és elszámoltathatóvá tegyék a helyi döntéshozók, intézmények tevékenységét.

A felhívásra olyan civil szervezetek, önszerveződő informális csoportok jelentkezettek, melyek már rendelkeztek tapasztalattal, eredményekkel a társadalmi önszerveződés erősítésének területén. A pályázóknak be kellett mutatniuk azt a helyi problémát, problémakört, amelyre megoldást keresnek, és elképzeléseiket, miként tudnak hatékonyan fellépni a problémák megoldása érdekében.

A kiválasztás két fordulóban történt, az első körből továbbjutottak részt vehettek a CKA által tartott közösség-szervező alapképzésen, majd azt követően, a közösség-szervező mentorok segítségével dolgozták ki a következő forduló pályázati

anyagát. Ezután kerültek kiválasztásra a támogatottak.

A pontozás hat fő szempont mellett összesen nagyjából 30 alszempont mentén történt, ahol a fő szempontok a következők voltak:

- A pályázó működésének eddigi eredményei
- A pályázó szervezet, csoport alkalmassága
- A szervezet benyújtott projektterve, jövőre vonatkozó elképzelései
- Multiplikátor hatás
- A jövőbeni közösség-szervező szakmai múltja, alkalmassága
- A pályázó kelet magyarországi szervezet / csoport

A végső eredmények kialakulásában az első és második körös pályázatok, a közösség-szervező személye és releváns tapasztalatai/előzményei, továbbá a helyi közösség-szervezési program létjogosultsága, esélyei, irányai és kidolgozottsága játszottak elsődleges szerepet.

Az egyéves programban a következő szervezetek vettek részt: Akciókutatók a Fenntarthatóságért Egyesület (AKUT) (Szeged), Auróra Közösségi Ház (Budapest), A Város Mindenkié (Pécs), Dialóg Egyesület (Miskolc), Eleven Emlékmű (Szentendre), Első a Városunk (Bátonyterenye), Életfa Segítő Szolgálat Egyesület (Debrecen), Közmunkás Mozgalom a Jövőért (Budapest), Mátészalkaleaks (Mátészalka), Opera Közhasznú Kulturális Egyesület (Debrecen), Rehab Critical Mass (Budapest), Szegedi LMBT Közösségért Csoport (Szeged).

A pénzügyi támogatás

A szervezeteknek, csoportoknak nyújtott támogatás keretében (max. 5 millió forint) a kiválasztott közösség-szervezési program irányítójának (közösség-szervezőjének) az OSIFE biztosította a képzési költségeket és egyéves időtartamra a magyar átlagfizetésnek megfelelő személyi költségeit (cca. 3 millió forint), valamint a közösség-szervező folyamathoz szükséges dologi költségeket (cca. 2 millió forint).

A képzési felkészítés

A program során a CKA az alábbi képzéseket nyújtotta, elsősorban a Kunbányai Képzési Központ-ban, bentlakásos formában:

Közösség-szervező alapképzés

A képzés bentlakásos, 40 órás. A két pályázati forduló között zajlott, az egyéves program kezdetét

megelőző alapozó szakaszban, melynek célja a résztvevők felkészítése helyi közösségszervezési feladatok ellátására. A közösségszervező az a személy, aki hajlandó hosszabb távon felelősséget vállalni egy közösségért, amelynek nem feltétlenül közvetlen tagja, segíti a helyi lakosság összefogását, cselekvését, hozzájárul demokratikus szervezetek, szerveződések építéséhez. A képzés főbb témái voltak:

- A közösségszervezés elméleti alapjai
- A közösségszervezés alapvető módszerei
- Kampánystratégia és szervezetépítés
- A közösségszervezés alkalmazása a támogatott szervezetre

Közösségi vezetőképzés

A képzés 24 óra időtartamban, két alkalommal történt, melynek célja a helyi csoportok és a közösségszervezők által delegált résztvevők felkészítése informális közösségi vezető szerepre. Közösségi vezetők azok a személyek, akik a helyi közösség aktív tagjaiként képesek irányítani a helyi közösség szerveződését, cselekvését. Lényeges szempont, hogy egy szervezetben több ilyen vezető van, akik egymást támogatva dolgoznak. A közösségi vezető, hasonlóan a közösségszervezőhöz hajlandó hosszabb távon felelősséget vállalni közösségéért, segíteni a helyi lakosság összefogását, cselekvését, hozzájárulni demokratikus szervezetek, szerveződések építéséhez, de sokszor eltérően a közösségszervezőtől, a közösség tagja. A képzés főbb témái voltak:

- A közösségszervezés alapjai
- Demokratikus szervezetépítés és kampánystratégia
- Fenntarthatóság és a közösségszervezés alkalmazása a saját szervezetre

Közösségi vezetőképzés. Forrás: CKA

Haladó képzés

A projekttalálkozóba építve vagy külön alkalmakra szervezve tartottunk egynapos vagy 6 órás haladó képzéseket, mely a közösségszervezők tudásának bővítését, mélyítését szolgálta. A program során – a Legislative Fellows programunknak köszönhetően – két alkalommal amerikai kollégáink bevonásával tartottuk ezeket az alkalmakat, először Dave Beckwith a szervezetépítés, közösségi vezetők csoportjának építése, bázisépítés témakörében, majd Amber Smock, Kristen Gaspar, Jaquie Algee, Ronnie Harris és Branden Snyder bázisépítés és tagtoborzás, kampánytervezés és szervezés, koalícióépítés témakörben. Ezeken az alkalmakon kiscsoportos konzultációra biztosítottunk lehetőséget.

„Az együttműködésben nagyon jól tudtam hasznosítani a haladó képzésen hallottakat, Dave Beckwith módszerei, szemléletmódjának megismerése nélkül nem tudtam volna összefogni egy ennyire összetett akció megtervezését. A kunbábonyi képzésekből átvett kampánystratégiáknak köszönhetően a médiát a kezdetektől irányítani tudtuk, idézetekként és szalagcímekként köszöntek vissza az általunk megfogalmazott üzenetek.”

Horváth-Kertész Balázs

Képzők képzője

A programra azokat a közösségszervezőket invitáltuk, akik már gyakorlatot szereztek, esetleg képzésben is kipróbálták már magukat, de mindenképp elkötelezettek a közösségszervezés irányában és terjesztésében. Célunk az volt, hogy a 16 órás képzők képzőjén a résztvevőket felkészítsük egy 8 órás alapozó közösségszervező képzési program önálló megvalósítására, és ehhez minden segédletet, módszertani és prezentációs eszközt a rendelkezésükre bocsássunk.

A program a legalapvetőbb közösségszervező témák tanításának elősegítésére fókuszált, mint:

- Mi a közösségszervezés? Társadalmi problémák megoldásának megközelítései
- Közösségszervezés lépései
- Probléma – ügy
- Kapcsolatépítő beszélgetés
- Szervezetépítés és toborzási technikák
- Stratégia és kampánytervezés

A képzésen a program támogatóitól ötvenen vettek részt.

A konzultációk módszertana

A konzultációs tevékenység tulajdonképpen a magját képezi a közösségszervezők támogatásának. A rendszeres négyesemlék (one-on-one) megbeszélések egyaránt segítik az erős kapcsolat kiépítését, a folyamatok mélyebb feldolgozását, továbbá a tervezést és az értékelést. A heti, kétheti megbeszélések mellett a közösségszervezők havi terveket és heti beszámolókat is készítenek a gyakorlati munkájukhoz kapcsolódóan. A konzultációk a három közösségszervező mentor (Giczey Péter, Peták Péter, Sebály Bernadett) és a közösségszervezők között általában kétheti rendszerességgel zajlottak, melyből egy személyesen (sokszor a közösségszervező terepén), egy valamilyen online platformon (legtöbbször skype-on). A konzultációs alkalmak során áttekintettük és megbeszéltük a szervezetépítést, a kampány, az interjúmaraton, illetve a közösségszervező folyamat kommunikációjának állását, és a közösségi vezetők képzésének, támogatásának kérdéseit. Kitértünk a közösségszervező személyes viszonyaira, pl. a szervezet tagjaihoz, illetve szakmai fejlődésének lehetséges irányaira. Elemeztük nehézségeiket, sikereiket, javaslatokat tettünk tanulmányozandó szakirodalmakra és megállapodtunk a következő időszak tennivalóiban, lépéseiben.

A programtalálkozó módszertana

A programban egy indító és egy zárótalálkozó mellett két alkalommal gyűltek össze szervezőink, melynek célja a helyi folyamatok haladásának nyomon követése, szakmai nehézségek megbeszélése, elemzése, egymás tudásának támogató megosztása, hálózatépítés, közös akciók tervezése volt. A találkozót a közösségszervező mentorok vezetésével tartottuk három nap időtartamban a CKA Kunbányai Képzési Központjában, bentlakásos formában. Mindemellett az OSIFE és a CKA menedzsment is rendelkezésre állt a technikai, pénzügyi kérdések tisztázására. Egyéni, kiscsoportos, plenáris módon, illetve a Bálint-módszer és az Open Space segítségével dolgoztuk fel az előző időszak történéseit és határoztuk meg a továbblépés feladatait.

Kiegészítő lehetőségek a szakmai fejlődésre

- Szervező Szerda
- Közösség Konferencia

- nyári egyetemek
- amerikai csereút
- nemzetközi kapcsolatépítés
- online Erőforrásközpont

Képzők képzője. Forrás: CKA

A program fentebb ismertetett alapszintű szakmai támogatása mellett számos egyéb segítség igénybevételére teremtettünk lehetőséget.

A 2011 óta, havi rendszerességgel futó, előbb Közösségszervező tanulókör, majd Közösségszervező Műhely, legutóbb Szervező Szerda a közösségszervezés iránt érdeklődők és terepeken dolgozók számára nyújt szakmai tapasztalatcsere és tanulási lehetőséget, melyet 2016-tól négy szervezettel közösen – Auróra, Eleven Emlékmű, Magyar Szegénységellenes Hálózat, Szivárvány Misszió Alapítvány – szervezünk.

A minden novemberben megrendezésre kerülő Közösség Konferencia témái között rendszeresen megtalálhatók a közösségszervezéssel foglalkozók is.

A nyári időszakban két Nyári Egyetembe is bekapcsolódhattak az érdeklődők. A Citizens Participation University (CPU) angol nyelvű, nemzetközi résztvevőkkel, a Közösségfejlesztők Nyári Egyeteme pedig a hazai szakemberek részvételével kötetlenebb formában kínált elmélyülést a közösségi megközelítések, benne a közösségszervezés szakmai kérdéseiben.

A USA Külügyminisztériuma által finanszírozott Legislative Fellows program a Great Lakes Consortium közreműködésével lehetőséget nyújt arra, hogy a programba beválogatottak hat hetet töltsenek Amerikában és képzések, gyakorlati munka, tanulmányutak formájában átfogó képet kaphassanak az amerikai demokrácia működéséről,

a közösségi alapú szervezőmunka különböző szinteken és volumenekben zajló gyakorlatáról, szereplőről, tematikáiról, módszereiről, különös tekintettel a kisebbségekhez kapcsolódó érdekvédelmi jellegű közösségi munkára. A program további elemeiben amerikai mentorok érkeztek Magyarországra (és három további európai országba), akik több száz hazai kezdeményezéssel kerültek kapcsolatba. A programba öt OSIFE támogatottnak is sikerült bekapcsolódnia, illetve, ahogy fentebb már írtuk, az amerikai közösségszervező mentorok képzési és konzultációs szakmai támogatást nyújtottak közösségszervezőinknek, évente legalább két alkalommal (beszélgetéseket, műhelyeket, képzéseket, előadásokat tartva szerte az országban), ezzel segítve munkájukat.

Haladó képzés. Forrás: CKA

Összefoglaló és jövőbeli terveink

A közösségszervező építkezésünk egyik legfontosabb eleme, hogy országos program és mozgalom alakuljon ki, nem pedig elszórt kezdeményezések, rövid-távú projektek, létrejön a közösségszervezés alapvető keretrendszere, kialakuljanak a hazai példák és modellek, sokan vegyék át a kezdeményezést. Ennek érdekében a kezdeti időszakban, de a továbbiakban is kiemelt fontosságú, hogy széles kört érjenek el nagyszámú ismeretterjesztő, felkészítő és képzési programok, amelyek elősegítik az új helyi vagy „ügyközpontú” közösségszervező munkák elindulását is. E kezdeményezések átfogó képzési és módszertani segítése mellett továbbra is hangsúlyt kell helyeznünk a tapasztalatok feldolgozására, dokumentálására és kommunikációjára, ami egyaránt bizonyítja és tovább erősíti a mozgalom fejlődését. Elindult a közösségszervezés új struktúráinak (helyi, szervezeti, hálózati, koalíciós) kialakulása is, amelyek jövőbeni fejlesztése – talán nem túlzás, hogy – a hazai közösségszervezés jövőjének záloga, így az sem meglepő, hogy ezen a területen találtuk szembe magunkat a legtöbb dilemmával.

A CKA és partnerei elmúlt 6 éves munkájának fontos eredménye, hogy a fenti témákban már sikerült jelentős eredményeket elérni és stabilizálni az országossá váló építkezést. A nagyszámú elérésekből kialakultak a hazai kezdeményezők, létrejöttek az első példák, esettanulmányok, hazai képzések, konzultációk, erőforrás-központ, nemzetközi kapcsolatrendszer. Mindez számos elemében bizonyította, hogy egy újfajta megközelítéssel, szemlélettel és alulról induló szisztematikus építkezéssel a leghátrányosabb helyzetű csoportok is képesek:

Közösségi vezetőképzés. Forrás: CKA

Mindezek mellett a CKA további projektjei és általános szakmai munkája is segítette a program eredményességét. Elsősorban Európai Unió projektjein keresztül sikerült támogatni több közösségszervező nemzetközi kapcsolatépítését és képzését, szakmai hálózati eseményekre és képzésekre tudtunk eljuttatni szervezőket és helyi vezetőket, de igyekszünk folyamatos konzultációs lehetőségeket biztosítani az új érdeklődőknek és kezdeményezőknek is.

A cka.hu online közösségi platform is lehetőséget teremt a hatékonyabb kommunikációhoz és a csoportmunkához, továbbá az oldalon a közelmúltban indított Közösségszervező Erőforrás Központ egyre gazdagabb hazai segédanyagokkal szolgál a közösségszervezők önálló felkészüléséhez (cikkek, módszerek, esettanulmányok, filmek stb.).

- érdekeik mentén szélesebb kört megszólítani,
- lépéseket (ügyeket) azonosítani,
- ezekhez stratégiákat, taktikákat kialakítani,
- kampányokat, nyomásgyakorló folyamatokat indítani,
- ügyeket megnyerni, vagyis konkrét, látható, egyértelmű és számszerűsíthető eredményeket elérni,
- és mindezt felhasználni saját szervezetük építésére.

Mindennek ellenére a hazai közösségsszervező mozgalom még fiatal és kialakulását, megerősödését a kulturális és történelmi vonatkozások mellett a hazai közéleti és társadalmi viszonyok is hátráltatják. Egy ilyen, rengeteg szempontból nehezített „hazai pályán” a közösségsszervezés szélesebb körű elterjedéséhez továbbra is nagyobb léptékű és többszintű építkezés kell, amely egyaránt biztosít támogatást:

- az alulról szerveződő (helyi vagy ügyközpontú) közösségsszervező gyakorlatok elindulásához, folytatásához;
- a közösségsszervezők szakmai közösségének, hálózatának és csomópontjainak (pl. regionális közösségsszervező központok, „hub”-ok) kialakulásához, általuk országos ügyek felkarolásához;
- a közösségsszervezést és a közösségsszervezés ügyeit stratégiai, országos, nemzetközi szinten is felvállaló szövetség/koalíció megerősítéséhez;
- továbbá, a mindezeket a folyamatokat módszerekkel, képzésekkel, mentorokkal, kapcsolatszervezéssel, hálózatfejlesztéssel stb. segítő szereplők munkájának fenntartásához.

A jövő feladataiban kiemelten jelentkezik a fenntarthatóság témaköre is, amely a sokszálú forrás-teremtés tanulását-oktatását és gyakorlati erősítését szorgalmazza. A forrásteremtésnek át kell járnia a helyi szervezetek és csoportok gyakorlatát, erősödni kell a közösségsszervezők és

a vezető szakemberek támogatásszervező tevékenységének csakúgy, mint az országos szakmai szervezetek, hazai és nemzetközi koalíciók stratégiai finanszírozási modelljeinek.

Talán a megfelelő pillanat, a számos pozitív együttállás, az országosan is növekvő elkötelezettség és szakértelem, a hazai és nemzetközi partnerség megerősödése, de főképp a rengeteg befektetett munka és annak látványossá váló gyümölcsei együttesen tették lehetővé, hogy mindezekben a szinteken és szálakon, számos nagyon különböző lehetőséggel és forrással sikerült fenntartani a megkezdett folyamatokat. Azért dolgozunk, hogy a fejlődést a megerősödés, az önállóság korszaka kövesse, amikor a közösségsszervezés tényezővé válik Magyarországon.

Köszönjük az együttműködést és támogatást partnereinknek, a Central and Eastern European Citizens Network-nek (CEECN), a Great Lakes Consortium for International Training and Development-nek, az Open Society Initiative for Europe-nak (OSIFE), az Ökotárs Alapítványnak, a hazai Közösségsszervező Koalíció tagszervezeteinek és természetesen minden hazai és külföldi közösségsszervező társunknak és szervezeteiknek.

A program első évének eredményeiről készült rövid videó [itt megtekinthető](#).

